

Карпюк К.І.

аспірант кафедри міжнародної економіки,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

Karpiuk Kateryna

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

**ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ГЛОБАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ**

У статті здійснено спробу визначення системи адаптації економіки через розроблення стратегії та методики оцінювання співробітництва країни та міжнародних фінансових організацій. Метою статті є представлення економічного забезпечення діяльності глобальних фінансових інститутів та їх характеристика. Автором розглянуто ключові теоретичні аспекти цього питання та представлено комплекс переваг і потенційних загроз співпраці України й глобальних фінансових інститутів на макrorівні. Констатовано, що прискорення оновлення основних фондів у галузях та інфраструктурі регіонів дає змогу підвищити конкурентоспроможність підприємств цих галузей на національному та світовому рівнях, підвищити якість соціально-економічного розвитку бізнес-одиниць та домашніх господарств у цих регіонах. Зроблено висновок про те, що на мезо- та мікрорівнях переваг більше, ніж загроз, але це нівелюється паритетом переваг і загроз на макrorівні, що вимагає акцентування уваги саме на цьому рівні співпраці.

Ключові слова: фінансова допомога, підприємства, фінансові інститути, стабільний розвиток, глобальні фінансові інститути.

Постановка проблеми. Національна економіка через виявлені проблеми у взаємовідносинах з міжнародними фінансовими організаціями має низьку адаптивність до їх функціонування. У цьому контексті можна прослідкувати, що система адаптації економіки держави має проблеми з кожним елементом системи, де ключовим є розроблення стратегії та методики оцінювання співробітництва країни й міжнародних фінансових організацій. Прискорення оновлення основних фондів у галузях та інфраструктурі регіонів дає змогу підвищити конкурентоспроможність підприємств цих галузей на національному та світовому рівнях, підвищити якість соціально-економічного розвитку бізнес-одиниць та домашніх господарств у цих регіонах. На окрему увагу заслуговує стимулювання розвитку окремих галузей національної економіки та регіонів держави за рахунок збільшення ролі малого й середнього бізнесу, а також підвищення якості підготовки персоналу, особливо менеджерів середньої та вищої ланки, що є актуальним для державних службовців у країнах, що розвиваються, зокрема в Україні. Все вищенаведене обумовлює актуальність ключової проблематики, що досліджується.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність глобальних фінансових інститутів (ГФІ) в межах стимулювання й забезпечення довгострокового стабільного розвитку економічних систем країн, що розвиваються, зокрема України, є малоефективною та потре-

бує вдосконалення. На проблематиці взаємодії ГФІ з країнами, що розвиваються, наголошують як іноземні, так і вітчизняні науковці, серед яких можемо виділити напрацювання Л. Маргінет [9], А. Самена [12], Л. Джаявардена [7], Р. Вілпісаускаса [13], Г. Поченчук [10], М.В. Кульбіді [4]. Наголошуємо на тому, що проведене дослідження також виокремило значну кількість проблем щодо співпраці країн, що розвиваються, зокрема України, з глобальними фінансовими інститутами. Водночас взаємодія з ГФІ має низку переваг для країн, що розвиваються, їх економік та окремих складових частин економічних систем [6; 8; 11]. Це можна відзначити також щодо впливу глобальних фінансових інститутів на Україну [1; 2; 3; 5]. Зазначені проблеми актуальні для України з огляду на тривалий досвід співпраці зі світовими фінансовими інституціями та значну залежність від міжнародних кредитних інститутів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження економічного забезпечення діяльності глобальних фінансових інститутів та їх характеристика. Виходячи із зазначеної мети, у роботі ми поставили такі завдання: виявлення економічної сутності та специфіки функціонування фінансових інститутів, обґрунтування формування організаційно-правових та соціально-економічних пріоритетів діяльності глобальних фінансових інститутів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Макrorівень взаємодії країн, що розвиваються, зокрема України, з

глобальними фінансовими інститутами є найбільш дослідженим науковою спільнотою, що дає змогу виокремити відповідні складові частини комплексу переваг та потенційних загроз на цьому рівні (табл. 1). В таких умовах важливо сформулювати комплекс конкурентних переваг та потенційних загроз, що має співпраця України з ГФІ [7; 12]. Наведений комплекс буде слугувати базисом для визначення необхідної та достатньої кількості зусиль, а також ресурсів з боку країни щодо усунення виявлених загроз та оптимізації взаємодії України й глобальних фінансових інститутів.

Говорячи про потенційні переваги, відзначаємо такі:

– у межах взаємодії з ГФІ країна отримує можливість залучити великі обсяги відносно дешевих у обслуговуванні кредитних коштів в умовах кризи національної економіки та її посткризового розвитку, коли інші інвестори не бажають надавати кредити або коли вартість залучення цих кредитів є неприйнятною для країни;

– додаткові фінансові кошти, що надходять у межах кредитування ГФІ, дають змогу країнам, що розвиваються, зокрема Україні, які постійно відчувають дефіцит фінансових ресурсів, проводити більш гнучку податкову політику, фінансувати великі проекти, у тому числі щодо розвитку інфраструктури, більш ефективно реалізовувати функції держави, особливо щодо соціального захисту населення, розвитку освіти та охорони здоров'я;

– ключовими перевагами взаємодії є не тільки фінансова допомога ГФІ країнам, що розвиваються, але й технічна та консультативна допомога, особливо щодо формування або реформування власних фінансових, податкових систем; взаємодії з іноземними кредиторами; формування позитивного іміджу у кредиторів; підготовки державних службовців; боротьби з корупцією;

– кредитні кошти ГФІ дають змогу збільшувати або підтримувати відповідний рівень золотовалютних запасів країни.

Підсумовуючи дослідження комплексу переваг та потенційних загроз співпраці України та глобальних фінансових інститутів на макrorівні, відзначаємо паритет між ними, що потребує дослідження такого комп-

лексу на мезорівні (табл. 2). Розробляючи такий комплекс на рівні окремих галузей та регіонів країни, зокрема України, зазначаємо, що в нього здебільшого входять виокремлені переваги та потенційні загрози на макrorівні функціонування економічних системи держав, що розвиваються [4; 5]. Вважаємо доречним навести такі складові частини, але не пояснювати їх детально через те, що вони були охарактеризовані вище.

Підсумовуючи виокремлені переваги співпраці України та ГФІ на мезорівні, відзначаємо значні можливості залучення значних за обсягами та відносно дешевих кредитних коштів у галузі національної економіки, які перебувають у кризі, та депресивні регіони країни, що є важливим для України. На окрему увагу заслуговує зниження диспаритетів розвитку окремих регіонів країни, що частково можна спостерігати щодо західних регіонів України. Прискорення оновлення основних фондів у галузях та інфраструктурі регіонів дає змогу підвищити конкурентоспроможність підприємств цих галузей на національному та світовому рівнях (агрокомплекс України), підвищити якість соціально-економічного розвитку бізнес-одиниць та домашніх господарств у цих регіонах. На окрему увагу заслуговує стимулювання розвитку окремих галузей національної економіки та регіонів держави за рахунок збільшення ролі малого й середнього бізнесу, а також підвищення якості підготовки персоналу, особливо менеджерів середньої та вищої ланок, що є актуальним для державних службовців у країнах, що розвиваються, зокрема України.

Сучасні трансформаційні процеси, що відбуваються в економічних системах держав світу, та процеси глобалізації підвищують роль сфери послуг, перш за все фінансових послуг, у межах розвитку світової та національних економік. Від ефективності формування, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів між учасниками економічної системи на світовому й національному рівнях залежить як функціонування цих систем, так і добробут їх учасників, зокрема домашніх господарств. За таких умов ключове значення для

Таблиця 1

Комплекс переваг та потенційних загроз співпраці України та глобальних фінансових інститутів на макrorівні

Переваги взаємодії	Потенційні загрози взаємодії
Залучення кредитних коштів в умовах дефіциту їх у межах формування національного бюджету в умовах кризового та посткризового розвитку національної економіки	Формування «пастки бідності»
Обсяги залучення кредитних коштів	Формування макро- та мезопарадоксу (мікро)
Вартість залучення кредитних коштів	Неекономічні умови отримання кредитних коштів
Збільшення можливостей щодо стимулювання розвитку національної економічної системи (податки, проекти, реалізація функцій)	Лобіювання інтересів розвинутих країн або їх окремих представників
Позитивні сигнали для інших інвесторів	Консервація «інституційних пасток»
Технічна допомога	Зниження стимулів для соціально-економічного розвитку
Консультативна допомога	Консервування неефективних політичних сил
Позитивний вплив на золотовалютні запаси	Девальваційні ризики

Джерело: розроблено автором

Комплекс переваг та потенційних загроз співпраці України та глобальних фінансових інститутів на мезорівні

Переваги взаємодії	Потенційні загрози взаємодії
Залучення кредитних коштів в ситуації їх дефіциту в умовах кризового та посткризового розвитку національної економіки, розвитку окремих галузей та регіонів країни	Формування диспаратів у розвитку галузей національної економіки та окремих регіонів країни
Обсяги залучення кредитних коштів	Дефіцит ресурсів в окремих галузях національної економіки та регіонах країни
Вартість залучення кредитних коштів	Неекономічні умови отримання кредитних коштів
Збільшення можливостей щодо стимулювання розвитку окремих галузей національної економіки та регіонів, особливо тих, які перебувають у кризі	Лобювання інтересів розвинутих країн або їх окремих представників
Зниження регіональних соціально-економічних диспаратів	Корупція
Прискорення оновлення основних фондів у галузях та інфраструктурі регіонів	Неефективне використання кредитних коштів
Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу в окремих галузях національної економіки та регіонах країни	–
Підвищення якості підготовки персоналу, особливо менеджерів середньої та вищої ланок	–

Джерело: розроблено автором

світової економіки та економік окремих країн мають фінансові інститути.

При цьому відзначаємо значну специфіку утворення та функціонування глобальних фінансових інститутів, які відіграють головну роль в економічній та фінансовій системах, фінансових ринках та ринках фінансових послуг на світовому, міжнародному й національному рівнях, беручи на себе регулюючі та нормативні функції.

Висновки. Підсумовуючи дослідження щодо розроблення комплексу конкурентних переваг та потенційних загроз, що має співпраця України з ГФІ, відзначаємо, що на мезо- та мікрорівнях переваг більше, ніж загроз, але це нівелюється паритетом переваг і загроз на макрорівні, що вимагає акцентування уваги саме

на цьому рівні співпраці. Враховуючи проведене вище оцінювання адаптації національної економіки до функціонування глобальних фінансових інститутів, вважаємо доречним акцентувати увагу на таких складових частинах організаційно-економічного забезпечення діяльності ГФІ в Україні: формування місії, цілей та тактичних заходів щодо співпраці країни та глобальних фінансових інститутів; розроблення та запровадженні стратегії, моніторингу, методики оцінювання взаємодії України та ГФІ; розроблення організаційно-інституційного механізму оптимізації системи адміністративного управління запозиченнями від міжнародних донорів та комплексу заходів підвищення ефективності взаємодії з ними на макро-, мезо-, мікрорівнях функціонування української економічної системи.

Список літератури:

1. Іванов С.М., Клименко К.В. Співробітництво України та ЄБРР: тенденції розвитку. *Наукові праці НДФІ*. 2016. № 3(76). С. 5–23.
2. Кваша О.С. Тенденції співробітництва України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями: сучасний стан та перспективи розширення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 7. Ч. 1. С. 157–162.
3. Колосова В.П. Співробітництво України з міжнародними установами та секторальна бюджетна підтримка : монографія. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2013. 256 с.
4. Кульбіда М.В. Співробітництво міжнародних фінансових організацій із країнами Східної Європи. *Науковий вісник ХДУ. Серія : Економічні науки*. 2015. № 12(2). С. 24–29.
5. Цебенко Н.М. Роль міжнародних фінансових організацій у модернізації виробничої інфраструктури української економіки. *Наукові записки. Економічні науки*. 2018. № 1(56). С. 132–143.
6. Bhargava V. The role of the international financial institutions in addressing global issues. *Global issues for global citizens: An introduction to key development challenges*. 2006. P. 393–409.
7. Jayawardena L. Developing-Country Cooperation in International Financial Institutions. *The International Monetary and Financial System*. London : Palgrave Macmillan, 1996. P. 423–451.
8. Kentikelenis A.E. IMF conditionality and development policy space, 1985–2014. *Review of International Political Economy*. 2016. URL: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09692290.2016.1174953>
9. Martinet L. New international financial institutions: from multilateralism to fragmentation? *A planet for life*. 2015. URL: <http://regardssurlaterre.com/en/new-international-financial-institutions-multilateralism-fragmentation>
10. Pochenchuk G. Influence of relations with international financial institutions on institutional transformations of economy. *The USV Annals of Economics and Public Administration*. 2014. Vol. 14. Iss. 2(20). P. 99–107.

11. Stichelmans T. How international financial institutions and donors influence economic policies in developing countries. *A Eurodad discussion paper*. 2016. P. 1–23.
12. Suman A. Does International Financial Institution Expand the Growth of Developing Countries? 2018. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3280889>
13. Vilpišauskas R. Strategies and Approaches of International Financial Institutions towards Eastern Partnership Countries. *EU-STRAT Working Paper*. 2014. № 14. P. 1–39.

References:

1. Ivanov S.M., Klymenko K.V. (2016). Spivrobitnytstvo Ukrainy ta YeBBR: tendentsii rozvytku [Cooperation between Ukraine and the EBRD: development trends]. *Naukovi pratsi NDFI*, no. 3(76), s. 5–23.
2. Kvasha O.S. (2016). Tendentsii spivrobitnytstva Ukrainy z mizhnarodnymy finansovo-kredytnymy orhanizatsiiamy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozshyrennia [Trends of Ukraine's cooperation with international financial and credit organizations: current status and prospects for expansion]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vyp. 7, ch. 1, s. 157–162.
3. Kolosova V.P. (2013). Spivrobitnytstvo Ukrainy z mizhnarodnymy ustanovamy ta sektoralna biudzhethna pidtrymka. [Ukraine's cooperation with international institutions and sectoral budget support]. Kyiv: DNNU "Akad. fin. upravlinnia", 256 s.
4. Kulbida M.V. (2015). Spivrobitnytstvo mizhnarodnykh finansovykh orhanizatsii iz krainamy Skhidnoi Yevropy [Cooperation of international financial organizations with Eastern European countries]. *Naukovyi visnyk KhDU. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 12(2), s. 24–29.
5. Tsebenko N.M. (2018). Rol mizhnarodnykh finansovykh orhanizatsii u modernizatsii vyrobnychoi infrastruktury ukrainskoi ekonomiky [The role of international financial organizations in the modernization of the production infrastructure of the Ukrainian economy]. *Naukovi zapysky. Ekonomichni nauky*, no. 1(56), s. 132–143.
6. Bhargava V. (2006). The role of the international financial institutions in addressing global issues. *Global issues for global citizens: An introduction to key development challenges*. P. 393–409.
7. Jayawardena L. (1996). Developing-Country Cooperation in International Financial Institutions. *The International Monetary and Financial System*. London: Palgrave Macmillan, p. 423–451.
8. Kentikelenis A.E. (2016). IMF conditionality and development policy space, 1985–2014. Review of International Political Economy. URL: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09692290.2016.1174953>
9. Martinet L. (2015). New international financial institutions: from multilateralism to fragmentation? A planet for life. URL: <http://regardssurlaterre.com/en/new-international-financial-institutions-multilateralism-fragmentation>
10. Pochenchuk G. (2014). Influence of relations with international financial institutions on institutional transformations of economy. *The USV Annals of Economics and Public Administration*, vol. 14, issue 2(20), p. 99–107.
11. Stichelmans T. (2016). How international financial institutions and donors influence economic policies in developing countries. *A Eurodad discussion paper*, p. 1–23.
12. Suman A. (2018). Does International Financial Institution Expand the Growth of Developing Countries? URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3280889>
13. Vilpišauskas R. (2014). Strategies and Approaches of International Financial Institutions towards Eastern Partnership Countries. *EU-STRAT Working Paper*, no. 14, p. 1–39.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГЛОБАЛЬНЫХ ФИНАНСОВЫХ ИНСТИТУТОВ

В статье предпринята попытка определения системы адаптации экономики путем разработки стратегии и методики оценивания сотрудничества страны и международных финансовых организаций. Целью статьи является представление экономического обеспечения деятельности глобальных финансовых институтов и их характеристика. Автором рассмотрены ключевые теоретические аспекты этого вопроса и представлен комплекс преимуществ и потенциальных угроз сотрудничества Украины и глобальных финансовых институтов на макроуровне. Констатируется, что ускорение обновления основных фондов в отраслях и инфраструктуре регионов позволяет повысить конкурентоспособность предприятий этих отраслей на национальном и мировом уровнях, повысить качество социально-экономического развития бизнес-единиц и домашних хозяйств в этих регионах. Сделан вывод о том, что на мезо- и микроуровнях преимуществ больше, чем угроз, но это нивелируется паритетом преимуществ и угроз на макроуровне, что требует акцентирования внимания именно на этом уровне сотрудничества.

Ключевые слова: финансовая помощь, предприятия, финансовые институты, стабильное развитие, глобальные финансовые институты.

ECONOMIC SUPPORT FOR THE ACTIVITIES OF GLOBAL FINANCIAL INSTITUTIONS

The article attempts to determine the system of economic adaptation through the development of strategies and methods for assessing the cooperation between the country and international financial organizations. The article intends to present the economic support of global financial institutions and their characteristics. The author considers the key theoretical aspects of this issue and presents a set of advantages, as well as potential threats to cooperation between Ukraine and global financial institutions at the macro level. It is stated that accelerating the renewal of fixed assets in the industries and infrastructure of the regions allows increasing the competitiveness of enterprises in these industries at the national and global levels and improve the quality of socio-economic development of business units and households in these regions. Particular attention is paid to reducing the disparities in the development of certain regions of the country, which is partly possible in relation to the Western regions of Ukraine. Accelerating the renewal of fixed assets in the industries and infrastructure of the regions allows increasing the competitiveness of enterprises in these industries at the national and global levels (agricultural complex of Ukraine), and improving the quality of socio-economic development of business units and households in these regions. It is noted that the key advantages of cooperation are not only financial assistance of GFIs to developing countries, but also technical and advisory assistance, especially with regard to: formation or reform of own financial and tax systems; interaction with foreign creditors; formation of a positive image to creditors; training of civil servants; fight against corruption. It is concluded that there are more threats at the meso- and micro-level, but this is offset by the parity of benefits and threats at the macro-level, which requires focusing on this level of cooperation. At the same time, taking into account the above assessment of the adaptation of the national economy to the functioning of global financial institutions, we consider it appropriate to focus on the following components of organizational and economic support for the activities of GFIs in Ukraine: formation of mission, goals and tactical measures for cooperation between the country and global financial institutions; development and implementation of strategy, monitoring, methodology for assessing the interaction between Ukraine and GFIs.

Key words: financial assistance, enterprises, financial institutions, stable development, global financial institutes.